

Evolució i perfil del treball autònom

4t Trimestre 2017

Data d'actualització: febrer 2018

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ OCUPACIÓ I ECONOMIA

EVOLUCIÓ I PERFIL DEL TREBALL AUTÒNOM A LES ILLES BALEARS

4T 2017

Data d'actualització: febrer de 2018

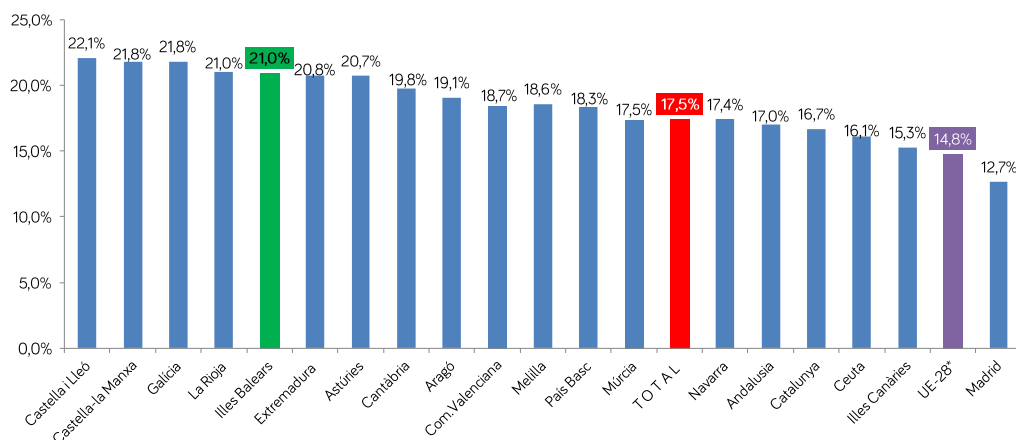
Observatori del Treball de les Illes Balears

1. EVOLUCIÓ GENERAL

A Espanya, i també a les Illes Balears, el treball autònom o per compte propi¹, representa pràcticament a 1 de cada cinc treballadors, segons el Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA) de la TGSS.

Segons aquesta font, el pes de treballadors autònoms representa el 21,0% del conjunt d'afiliació a les Illes Balears el mes de desembre del 2017. Amb aquesta xifra, se situa en una posició capdavantera respecte de la resta d'autonomies, amb una diferència positiva de 3,5 p. p. per sobre del pes estatal i una diferència negativa de -1,1 p. p. respecte de Castella i Lleó, que és la regió amb el major pes de treballadors per compte propi el darrer mes del 2017. Si es compara amb la mitjana de la Unió Europea s'observa la considerable diferència en el nombre d'aquest tipus de treballador. Així, la mitjana de l'any 2016 (el darrer disponible) és del 14,8%, 6,2 punts per sota de la xifra de les Illes Balears. De fet, les Illes se situarien en el tercer lloc dels estats europeus només per darrera d'Itàlia i Grècia.

Gràfic 1. Pes dels afiliats per compte propi per comunitat autònoma (Desembre 2017)

*Dades Mitjana 2016

Font: Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

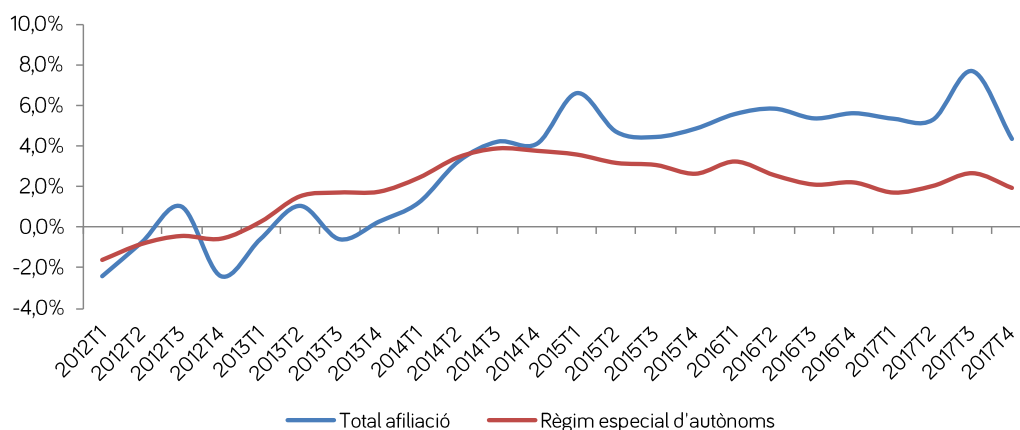
La importància dels autònoms en el teixit productiu és molt rellevant, i més si es té en compte que també hi ha assalariats dependents de treballadors autònoms. En el 2017 un total de 36.205 assalariats treballaven per un autònom. El nombre mitjà d'assalariats dependents d'autònoms en el 2017 és un 5,1% superior al del 2016, el qual alhora ja fou un 5,2% més alt que la xifra del 2015. Així les coses, si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, el pes que representen sobre el total de l'ocupació puja a un 26,0%.

¹ S'entén per treball autònom o per compte propi l'activitat econòmica o professional realitzada per una persona física de forma habitual i directa, a títol lucratiu, fora de l'àmbit d'organització i direcció d'una altra persona, doni o no ocupació a treballadors per compte aliè

El total de persones afiliades a la Seguretat Social a les Illes Balears el darrer mes del 2017 és de 410.257, de les quals 86.002 es troben registrades com a treballadors autònoms. En termes interanuals, el grup d'autònoms ha experimentat una evolució positiva amb un creixement relatiu de l'1,9%. Ara bé, el creixement del conjunt de l'afiliació va créixer amb més força (un 4,4% en el mateix període).

En termes d'evolució, s'observa al gràfic 2 com el creixement interanual per trimestres dels autònoms es va situar per sobre el del conjunt d'afiliació en el primer trimestre de l'any 2013 i fins a la primera meitat del 2014. A partir d'aquest moment, l'augment del conjunt de l'afiliació supera al dels treballadors per compte propi.

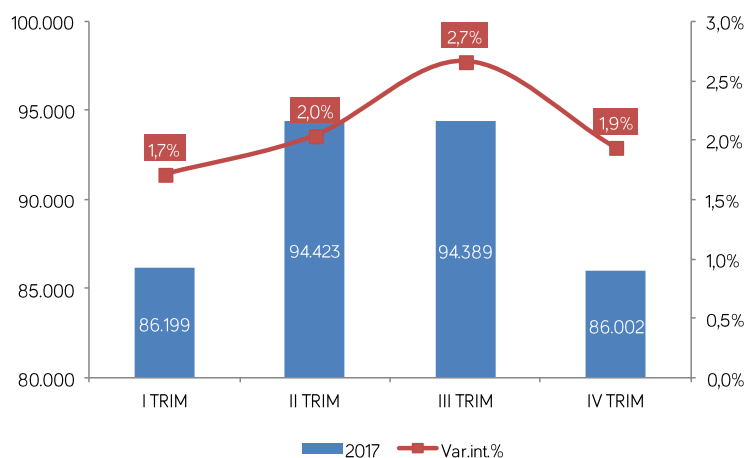
Gràfic 2. Variació interanual de l'afiliació total i d'autònoms (1T2012-4T2017)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

D'ençà el 2011 el trimestre amb un major nombre de treballadors per compte propi és el segon (abril, maig i juny), perquè coincideix amb l'increment de l'activitat econòmica a Balears pel començament de la temporada turística. En canvi, el trimestre que registra menys treball autònom oscil·la, segons l'any analitzat, entre el quart i el primer de cada any, que es corresponen amb els períodes de major atonia de l'any. A més, també és durant els mesos centrals de l'any quan l'increment interanual és més significatiu (vegeu gràfic 3).

Gràfic 3. Nombre d'autònoms per trimestres i variació interanual (1T2017-4T2017)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Per illa, el darrer mes del 2017 el nombre d'autònoms segueix la distribució habitual de la població, amb un predomini de Mallorca respecte de la resta de l'arxipèlag (66.111), seguida d'Eivissa (11.701), de Menorca (7.011) i de Formentera (771). Tanmateix, el pes dels autònoms sobre el total de treballadors varia de forma significativa entre les diferents illes. Així, a Menorca i a Eivissa 1 de cada 4 treballadors ho són per compte propi, a diferència de Mallorca on la relació és pràcticament d'1 de cada 5. Formentera ocupa el primer lloc pel que fa a la importància dels autònoms sobre el total de treballadors d'alta a la seguretat social (31,1%). Així com s'ha comentat més amunt, es confirma també per illes com el conjunt de treballadors s'ha incrementat en termes interanuals amb major intensitat que el cas del treballadors autònoms, fet que fa baixar el seu pes relatiu sobre el total de treballadors a cada una de les illes.

Taula 1. Afiliats al règim autònom i total règims de la TGSS per illes (Desembre 2016-Desembre17)

	Autònoms		Total		Pes		Var. (%) Des17/Des16	
	Desembre 2016	Desembre 2017	Desembre 2016	Desembre 2017	Desembre 2016	Desembre 2017	Autònoms	Total
Mallorca	64.864	66.111	322.600	337.190	20,1%	19,6%	1,9%	4,5%
Menorca	6.940	7.011	25.613	26.492	27,1%	26,5%	1,0%	3,4%
Eivissa	10.792	11.021	41.261	42.762	26,2%	25,8%	2,1%	3,6%
Formentera	745	771	2.310	2.483	32,3%	31,1%	3,5%	7,5%
Illes Balears	84.364	86.002	393.054	410.257	21,5%	21,0%	1,9%	4,4%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

2. PERFIL PER TIPOLOGIA DE RELACIÓ LABORAL

La TGSS agrupa diversos tipus de relació laboral dins el grup de treballadors autònoms, com poden ser els socis de cooperatives, els familiars col·laboradors, els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil, els autònoms sense relació especial (que són els més nombrosos) i, finalment, una sèrie de grups amb una incidència molt menor com poden ser els membres d'institucions religioses, els de col·legis professionals, els TRADE² i els familiars de socis de societat mercantil. El darrer trimestre del 2017 la gran majoria són autònoms sense relació o sense contracte (49.204 persones, el 57,2% del total), que són els autònoms pròpiament dits. Els segueixen, a distància, els socis de societats (16.364 afiliats, el 19,0%), els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil (12.599 treballadors, el 14,6%), els familiars col·laboradors (5.409, el 6,6%) i, ja amb menys representació, el grup d'altres que engloba a la resta de col·lectius (sumen 2.426 persones i són el 2,8% de tota l'afiliació dels autònoms).

Respecte al quart trimestre del 2016, es dona un augment a la major part dels grups, excepte entre els socis de cooperatives que registren un descens. Dels dos grups amb més pes, destaca l'evolució divergent que presenten en el darrer any. Per una banda, els autònoms sense relació creixen un 1,6% i, per l'altra, els socis de cooperatives perden un 1,8%.

²TRADE: Treballadors autònoms econòmicament dependents.

Taula 2. Afiliats a la TGSS per compte propi per col·lectiu a les Illes Balears (4T 2017)

	4T2017	Pes	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa
Autònoms sense relació	49.204	57,2%	761	1,6%
Soci cooperativa o empresa col·lectiva	16.364	19,0%	-302	-1,8%
Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	12.599	14,6%	1.029	8,9%
Familiar col·laborador de titular d'explotació	5.409	6,3%	-2	0,0%
Altres	2.426	2,8%	152	6,7%
TOTAL	86.002	100,0%	1.638	1,9%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Si es comparen els pesos de manera individualitzada es pot veure quin col·lectiu té més presència a cada una de les illes en el quart trimestre del 2017. Així, a Mallorca els pes dels treballadors autònoms sense relació és superior que a la resta (57,8%), a Eivissa és major el pes dels membres d'òrgan d'administració (16,4%) i, finalment, a Formentera la proporció supera a les altres illes a la resta de col·lectius: familiar col·laborador (7,5%), soci de cooperativa (24,8%) i altres (3,8%). En termes interanuals, els autònoms sense relació, que és el grup més nombrós, ha experimentat increments a cada una de les illes, especialment a les Pitiüses (+2,7% a Eivissa i +3,7% a Formentera).

Taula 3. Afiliats a la TGSS per compte propi per col·lectiu i per illa (4T 2017)

		Autònoms sense relació	Familiar col·laborador de titular d'explotació	Soci cooperativa o empresa col·lectiva	Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	Altres	TOTAL
Total	Mallorca	38.226	4.331	12.369	9.359	1.826	66.111
	Menorca	3.878	413	1.358	1.116	246	7.011
	Eivissa	6.208	571	2.158	1.802	282	11.021
	Formentera	388	58	191	105	29	771
	ILLES BALEARS	49.204	5.409	16.364	12.599	2.426	86.002
Distribució percentual	Mallorca	57,8%	6,6%	18,7%	14,2%	2,8%	100,0%
	Menorca	55,3%	5,9%	19,4%	15,9%	3,5%	100,0%
	Eivissa	56,3%	5,2%	19,6%	16,4%	2,6%	100,0%
	Formentera	50,3%	7,5%	24,8%	13,6%	3,8%	100,0%
	ILLES BALEARS	57,2%	6,3%	19,0%	14,6%	2,8%	100,0%
Var.interanual relativa	Mallorca	1,3%	-0,1%	-1,4%	9,7%	6,3%	1,9%
	Menorca	0,7%	0,5%	-3,1%	6,4%	8,8%	1,0%
	Eivissa	2,7%	-0,2%	-3,3%	6,6%	11,5%	2,1%
	Formentera	3,7%	3,6%	-0,5%	14,1%	-6,5%	3,5%
	ILLES BALEARS	1,6%	0,0%	-1,8%	8,9%	6,7%	1,9%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

3. PERFIL PER SECTOR ECONÒMIC

Quant a la distribució per sector, l'afiliació sectorial dels treballadors per compte propi en el darrer mes del 2017 segueix la distribució habitual de l'economia de les illes: el 73,4% es troben afiliats als serveis, el 17,3% a la construcció, el 6,5% a la indústria i el 2,9% restant a l'agricultura. Dins dels sectors dels serveis, destaca el pes del comerç que representa el 21,0% dels autònoms en el

període analitzat i de l'hostaleria (el 12,8%) i dins de la construcció, les activitats de construcció especialitzada (el 9,9%). Si es mira el pes dels autònoms per sector econòmic, es veu com és en la construcció on la figura de treballador per compte propi presenta una de les majors incidències (més del 30% dels treballadors cotitzen al règim d'autònoms). Si es mira amb més detall, per secció d'activitat econòmica, destaquen les d'altres serveis (43,8%), les activitats immobiliàries (40,4%), l'agricultura, ramaderia i pesca (39,2%) i les activitats professionals, científiques i tècniques (37,1%).

Quan es comparen les dades del desembre del 2017 respecte al mateix mes del 2016 es repeteix la premissa del major creixement per al conjunt de l'ocupació que per al col·lectiu de treballadors autònoms. Tanmateix, es donen algunes excepcions, com és el cas de les activitats de subministrament d'energia elèctrica on els treballadors autònoms s'han incrementat un 3,8% en termes interanuals, front al descens del 7,4% per al conjunt de règims. O també es dona en el cas de les activitats immobiliàries (13,7% front a l'11,7%), i en les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (5,0% front al 4,7%).

Taula 4. Afiliats a la TGSS per compte propi per secció d'activitat econòmica (Desembre 2016-Desembre 17)

	Autònoms Desembre 2017	Distribució (%)	Distribució assalariats (%)	Total Afiliació	Pes (%) autònoms sobre total	Var. (%) Autònoms	Des17/Des16 Total
(A) AGRICULTURA, RAMADERIA, SILVICULTURA I PESCA	2.456	2,9%	0,3%	6.258	39,2%	0,2%	0,7%
(B) INDÚSTRIES EXTRACTIVES	47	0,1%	0,1%	363	12,9%	2,2%	5,8%
(C) INDÚSTRIA MANUFACTURERA	5.417	6,3%	4,5%	21.590	25,1%	0,7%	3,0%
(D) SUBMINISTR D'ENERGIA ELÈCTRICA, GAS, VAPOR I AIRE CONDICIONAT	27	0,0%	0,2%	887	3,0%	3,8%	-7,4%
(E) SUBMINISTR D'AIGUA, ACTIV DE SANEJAMENT, GESTIÓ DE RESIDUS	90	0,1%	1,1%	4.156	2,2%	-2,2%	4,4%
(F) CONSTRUCCIÓ	14.848	17,3%	9,1%	49.245	30,2%	5,9%	10,4%
(G) COMERÇ A L'ENGROS I AL DETALL; REPARACIÓ DE VEHICLES MOTOR	18.026	21,0%	16,2%	73.409	24,6%	-1,9%	1,8%
(H) TRANSPORT I EMMAGATZEMATGE	4.612	5,4%	4,9%	19.425	23,7%	3,2%	4,5%
(I) HOSTALERIA	10.985	12,8%	23,5%	48.472	22,7%	-0,2%	4,9%
(J) INFORMACIÓ I COMUNICACIONS	1.623	1,9%	1,7%	7.897	20,6%	1,6%	6,8%
(K) ACTIVITATS FINANCERES I D'ASSEGURANCES	1.225	1,4%	1,6%	7.048	17,4%	-4,0%	-0,8%
(L) ACTIVITATS IMMOBILIÀRIES	1.907	2,2%	0,8%	4.720	40,4%	13,7%	11,7%
(M) ACTIVITATS PROFESSIONALS, CIENTÍFIQUES I TÈCNIQUES	7.105	8,3%	3,2%	19.147	37,1%	3,2%	4,8%
(N) ACTIVITATS ADMINISTRATIVES I SERVEIS AUXILIARS	4.966	5,8%	8,2%	32.314	15,4%	5,1%	4,5%
(O) ADMINISTRACIÓ PÚBLICA I DEFENSA; SS	25	0,0%	5,4%	21.001	0,1%	31,6%	4,4%
(P) EDUCACIÓ	2.092	2,4%	5,1%	22.743	9,2%	2,4%	6,6%
(Q) ACTIVITATS SANITÀRIES I DE SERVEIS SOCIALS	2.499	2,9%	9,1%	36.796	6,8%	3,6%	4,2%
(R) ACTIVITATS ARTÍSTIQUES, RECREATIVES I D'ENTRENAMENT	2.048	2,4%	2,3%	9.132	22,4%	5,0%	4,7%
(S) ALTRES SERVEIS	5.978	7,0%	2,3%	13.657	43,8%	1,8%	3,4%
(T) ACTIV DE LES LLARS COM OCUPADORS DE PERSONAL DOMÈSTIC;	18	0,0%	0,3%	11.881	0,2%	-10,0%	-3,9%
(U) ACTIV D'ORGANITZACIONS I ORGANISMES EXTRATERRITORIALS	8	0,0%	0,0%	36	22,2%	0,0%	5,9%
TOTAL	86.002	100,0%	100,0%	410.257	21,0%	1,9%	4,4%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

4. PERFIL SOCIODEMOGRÀFIC I ECONÒMIC

A les Illes Balears, el perfil majoritari del treballadors autònom el desembre, segons les dades de la TGSS, és masculí (65,3%), d'entre 40 a 54 anys (47,5%) i nacionalitat espanyola (79,7%). Tot i el major pes masculí, destaca el progressiu increment de les dones autònomes, de manera que ja representen 1 de cada 3 autònoms de les Illes. A més, el pes femení s'ha incrementat en gairebé 1 p.p. en comparació amb les xifres del 2011. Per edat, les dades mostren com la major part dels autònoms illencs són majors de 40 anys (el 72,4%), superant clarament els més joves. De fet, només l'1,9% són menors de 25 anys. Això, fa palès com la cultura de l'emprenedoria no acaba d'arrelar entre la població més jove de les Illes Balears. Per nacionalitat, destaca el pes dels estrangers (20,3%) que és el més elevat del conjunt nacional (9,4%).

Un punt a destacar dels autònoms és que pràcticament la meitat tenen 5 o més anys d'antiguitat (48,6%), fent palès el fet de què han pogut fer front a la recessió econòmica i consolidar el negoci. Malgrat això, el seu pes és inferior a la mitjana estatal (55,4%). Pel que fa a la base de cotització, la

gran majoria cotitza per la base mínima (el 90,6%), que en 2017 és de 893,1 euros, superant també la mitjana d'Espanya (86,3%).

Respecte de les dades del desembre del 2016, en general l'evolució és positiva, tot i que s'ha de comentar respecte de cada una de les característiques. Per sexe, el major increment interanual l'experimenten els homes (+2,1%) superant el femení (+1,7%). Per edat, els grups de més edat són els que experimenten un major creixement positiu (+3,6%), juntament amb els menors de 25 anys que creixen moderadament (+0,6%). En canvi, els autònoms entre 25 i 39 anys perden afiliats (-2,3%). Pel que fa a la nacionalitat, tots els grups incrementen el seu nombre, especialment els estrangers, tant comunitaris (+6,8%) com no comunitaris (+9,6%). A nivell sectorial, l'evolució del treball per compte propi també és positiu amb augments a tots els grans sectors econòmics, especialment a la construcció que encapçala el creixement (+5,9%).

Taula 5. Perfil dels afiliats a la TGSS per compte propi (Desembre 2017)

Perfil dels treballadors autònoms	Desembre 2017	Pes	Variació interanual	Pes dels treballadors al Règim general
Total	86.002	100,0%	1,9%	100,0%
Per sexe				
Homes	56.188	65,3%	2,1%	51,8%
Dones	29.814	34,7%	1,7%	48,2%
Per edat				
Menors 25 anys	1.613	1,9%	0,6%	6,6%
De 25 a 39 anys	22.131	25,7%	-2,3%	38,3%
De 40 a 54 anys	40.854	47,5%	3,6%	41,4%
Més de 55 anys	21.404	24,9%	3,6%	13,7%
Per nacionalitat				
Nacionals	68.556	79,7%	0,6%	86,4%
UE	12.604	14,7%	6,8%	6,7%
NO UE	4.842	5,6%	9,6%	6,9%
Per sector				
Agricultura i pesca	2.456	2,9%	0,2%	0,3%
Indústria	5.581	6,5%	0,7%	6,9%
Construcció	14.848	17,3%	5,9%	11,1%
Serveis	63.117	73,4%	1,2%	81,6%
Per antiguitat en el negoci *				
5 o més anys	24.320	48,6%	-	-
de 3 a 5 anys	6.318	12,6%	-	-
d'1 a 3 anys	10.515	21,0%	-	-
de 6 a 11 mesos	4.973	9,9%	-	-
menys de 6 mesos	3.910	7,8%	-	-
Per base de cotització *				
base mínima	45.348	90,6%	-	-
entre 1,5 y 2 b.mínima	1.198	2,4%	-	-
entre b.mínima i 1,5 b.m.	1.888	3,8%	-	-
entre 2 i 3 b.mínima	1.380	2,8%	-	-
més de 3 b.mínima	222	0,4%	-	-

Font: OTIB a partir de dades del MEYSS i la TGSS

*Dades a 31/12/2017

D'acord amb la situació professional, s'analitza la distribució i l'evolució dels emprenedors segons el nombre d'assalariats. Per una banda, a les Illes just 1 de cada 5 autònoms té al manco 1 treballador assalariat, de manera que el 85,1% realitza la seva activitat en solitari, sense cap personal al seu càrrec. Dels que compten amb personal al seu servei, la major part donen feina a 1 o 2 treballadors (11,1%) i els que tenen més de 3 persones contractades només representen el 3,8%.

Per altra banda, en termes interanuals, destaca el fet que a mida que s'incrementa el nombre de treballadors assalariats també ho fa el creixement interanual. És a dir, respecte del darrer trimestre del 2016, els autònoms amb més personal en nòmina són els que, en proporció, han experimentat els majors increments relatius. Així, els que compten amb 10 o més treballadors han augmentat un 21,7% respecte d'ara fa un any, seguits pels que tenen 3 o més assalariats (+2,7%) i pels que no compten amb cap assalariat (2,0%). Finalment, l'augment dels que tenen contractades 1 o 2 persones és de l'+1,0%.

Taula 6. Afiliats a la TGSS per compte propi per situació professional (4T 2017)

	4T2017	Pes	Var.int. absoluta	Var.int. relativa
Sense assalariats	73.186	85,1%	1.422	2,0%
1 o 2 assalariats	9.539	11,1%	96	1,0%
De 3 a 9 assalariats	3.047	3,5%	79	2,7%
10 o més assalariats	230	0,3%	41	21,7%
Total	86.002	100,0%	1.638	1,9%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS